

FÁBIÁN

Fábián teljes magasságában kiegyenesedett. csontjai ropogtak, mint a rózse, kellemes meleg áradt át egész testén. Azután, ahogy volt — kinyúlva, arcát a mennyezet felé fordítva — mozdulatlaná dermedt. Szemét félig lehunyta és mormogva számolgatta a fal mintáin, hány napja szabadult. Az első napon megjegyzett egyet, egy furcsa alakot, a mintából mintha egy erdei szatír furcsán vagyorgó potaja nézett volna le rá, ezt a figurát mindennap megkereste, reggel, ébredés után: innen számolta a napok múlását. Valahány minta — akármenyire is egyformák voltak látszatra — mind különbözött a másiktól. Egyébként a szokását, minden apróságba beleképzelni valami formát, a börtönben vette fel. Két éven keresztül volt magánzárkában, tejesen elvágva a külvilágtól, s ha ez a játék nincs, bele is örül az egyedüllétbe, a napok reménytelen mulásába. De mindig talált valami semmiséget, amiből életrekelő, eleven tulajdonsággal felruházható figura lett, a figurákból mesék, történetek, mulatságosak és szomorúak, de többnyire mulatságosak. Az internálótáborban, ahová két év múlva, ötvennégyben került, el is nevezték mese-Lalinak, ami azután az újabb két év folyamán Meli-re rövidült. A táborban, vagy pihenőn, míg mások majszoltak enniavalójukat, vagy apatikusan maguk elé meredtek, Meli előadta magaköltötte fantasztikus történeteit, a végén a legfancsalibb képű rab is a hasát fogta a röhögéstől, vagy tátott szájjal hallgatta.

Allt, kinyújtózva és számolgatta a napokat, közben elhatározta, hogy a mai nappal beszünteti ezt a hülye számolási módszert, mert a nyaka egészen elmerevedik, s mire a végére ér, a szeme szikrát szór. Nna, kész, huszonnyolc nap, azaz pontosan négy hét. Nagy robajjal kifújta a levegőt, és kéjes nyögéssel, eleresztve minden izmát, leroskadt a vaságyra. Mégégszser végigdobta magát rajta, s egy újabbat, még hatalmasabbal nyújtózott, kifeszülve, mint az íj. Azután egy ugrással felpattant, kiment a kúthoz, meghúzta a vödört és a fejére öntötte a vizet. A csipős őszi reggel, a jéghideg víz vöröstre marta a bőrét. Gyorsan visszafutott a szobába, dideregve körültáncolta a kályhát, játszva, mintha melegedne — be sem volt fűtve a kályhába, de hát erről az önszórakoztatásról egyelőre nem tudott leszokni, tán nem is akart. Végül felkapkodta a ruháját.

A kaput gondosan bezárta. Még szerencséje volt, hogy a kis házat visszakapta. Míg börtönben volt, a szülei meghaltak és a tanács kiadta, de szabadulása után visszaitétek. Nem valami vidáman vette tudomásul háztulajdonosi mivoltát. Szülei haláláról akkor tudatták, mikor átkerült az internálótáborba. A két év alatt egyetlen hírt sem kapott az öregekről. A szomszédok mesélték el, hogy apjától megvonták a nyugdíjat, munkát csak a vásárcsarnokban kapott, a hatvannyolc éves, de még hatalmas természetű, erős ember felcsapott trógernek. Kovácsoláshoz szokott izmainak meg sem kottyantak a nyolcvankilós zsákok, az egész csari a csodájára járt. De megfázott az öreg, és elvitte a tüdőgyulladás. Ötven esztendőn át hű asszonya hamarosan utána ment. Ót különben is megtörte fia sorsa. De az öregről legendákat szöttek a környékbeliek, csupa isenyerespajtása, vagy akiket az öreg segített hátalgombolós kölykökből munkásemberekké nőni. Hogy fiát kizárták a pártból és börtönbe vetették, őt is kizárta a kerület. A vén kovács elment a taggyűlésre és odabömbölte a vezetőségeknek: — Itt jogom nekem van kizárni. Ezt az alapszervezet én és társaim alapítottuk kilencszázhuszban. Így volt, Gordon Mihály, Bimbó Náci, Vendel Béni? — fordult oda társaihoz. Bimbó Náci, nagybajuszos ácsmester megbólintotta: — Így volt, komám.

A kizárásból nem lett semmi, pedig egy szeszöke hajú kiküldött sokáig ágált,

végül leintették. Elég volt már a nyelvét koptatni hiába, Fábíán Máté alapító tag, ittmarad, vagy ők is mennek. Azt csak elérte a szeszőke, hogy a nyugdíját megvonják. Hiába mondták az öregnek, ne menjen sehová dolgozni, összeadják az elvtársak a nyugdíj összegét, s irtak beadványt, beadvány után, az öreg hajthatatlan maradt. Nem fogadott ő el könyörödományt soha életében, most sem fog más nyakán élni. Elment, s rá egy évre kiadta lelkét. Asszonya meg utána.

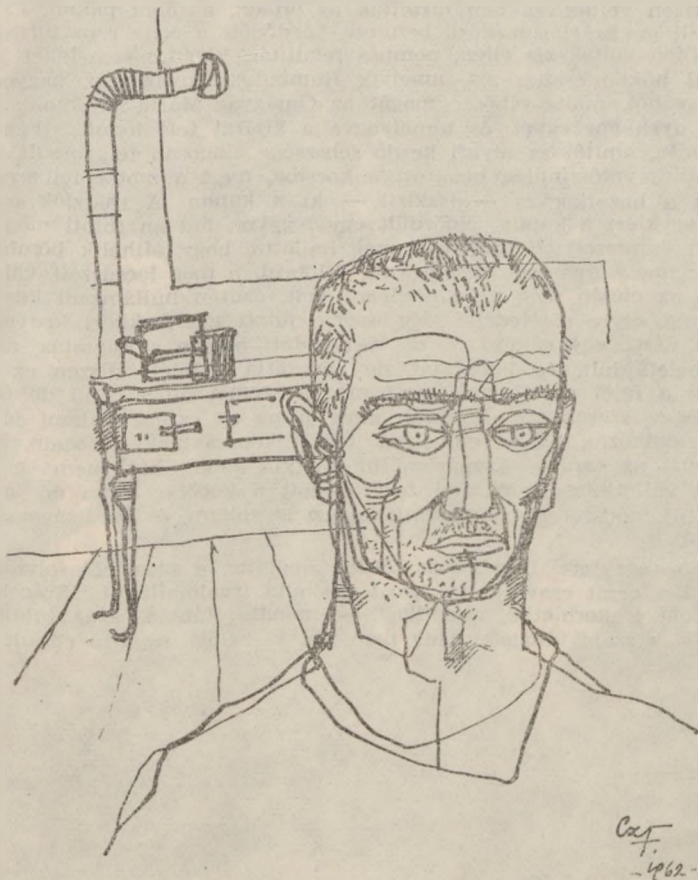
Talán ezért ment ő is, a fia, a vásárcsarnokba, dachból. Mikor kezébe nyomták a rehabilitációról szóló írást, állást is kínáltak neki. Valami hivatalban. Ő gyárba akart menni. A régi elvtársak közé. Hümmögtek. Innen tudta meg, hogy hiába ez a kis cetli, bizalom nincs. Fogta, elment a csarnokba. Trógernak. És beiratkozott a bölcsészkarra, magyar—francia szakosnak. Ott is hümmögtek, hogy elkészt, meg meggyász, de végül felvették. A csariban gurultak a röhögéstől a haverok, elneveztek mindjárt doktor La Trözsének, ami hamarosan megint csak lekopott doktorra, de ezt a nevet sem bánta, mert mikor cigarettaszünetben elszavalta nekik az Omagyar Mária Sirmalmat, Bumbulusz Jocónak, egy tömzsi kis sváb gyereknek még a szeme is könnybelábadt a gyönyörűségtől. Csak az egy Mikó kuncogott, mikor odaért, hogy:

Mert fiam hal
Büntelen,
Fogva, huzkodva,
Oklelve, kötve.
Ölöd.
Kegyüggyetek fiamnak.
Ne légy kegyelm magamnak,

de kapott is egy olyan rúgást az oldalába Jakus Mórictól, hogy tizenegy lépcsőt gurult egyhuzamban. Nyikkanás nélkül. Mert amúgy gyors észjárású fickó volt, tudta, ha nyafog, rámegey az egész banda.

Kiballagott a villanyosmegállóhoz, megállt, és várt. Azután rájött, hogy ez így estig is eltarthat, mivel a villanyos valószínűleg nem közlekedik, hát nekivágott az útnak gyalog. Járás közben zümmögött, dödögött valami régi indulót. Förtelmes hangja volt, hallása nulla, de szenvedélyesen szeretett énekelni: az egyedüli szokása, amivel a kezdetben csaknem az örületbe kergette társait, míg végül tudomásul vették, hogy nincs tökéletes ember a világon. A zümmögéssel kissé ellentétes, meglehetősen terhes gondolatok foglalkoztatták. Széles, konok homloka alatt húzódo bozontos szemöldöke — apai örökség — közé mogorva ránc ugrott. Alighanem vége a lógásnak, doktor, — társalgott önmagával. — Sötét fellegek tornyosulnak hazánk egei felett! — szavalta. — Les, izé, des nuages ombres s' entassement sur notre pays! — ismételte meg ugyanazt franciául. — Hú, de rossz! Cytoyens! — szónokolta — En avant marche, pour la Libertée! Egalité! et Fraternité! Tegnap már alig tudták kikergetni a csariból a hazafi-küldöttségeket. Jönnek mindenféle igazolványokkal élelmiszert igényelni, rém erőszakosak, és a kezük ragad mindenhez. Egyet megfogtak kezénél-lábánál, és egyszerűen kihajították. Erre a többi ész nélkül elloholt, azzal, hogy még találkoznak. „Találkoznak még az eszmebarrikádokon!” — deklamált, minden összefüggés nélkül. — Vajon ma kimerészkednek-e? Mikor kieresztették a táborból, behívták a kerületbe és megkérdezték, mi a szándéka, mikor lép be a pártba. Kicsit épesen válaszolt, hogy talán megvárnák, míg kipihen a pártbüntetést, s közben még azt is megfontolja, hogy szabályszerű volt-e a kizárása. Lehet, hogy a módosított szervezeti szabályzat értelmében a lágerben is párttag volt, de az is lehet, hogy erről lemond, nehogy túl sok tagsági díjat kelljen fizetnie visszamenőleg. Azután meg, lehet ő új tag is, a párttag értékét nem a pártban eltöltött idő mennyisége, hanem a kevésbé tevékenysége, és a tevékenység eredménye szabja meg, s ez is lehetőleg ne a tagtársak kinyírásában és kizárásában nyilvánuljon meg, kacsinthoz rá a szeszőke előadóra, aki erre rákvörös lett, és valami olyasmit habogott, hogy ő utasításra cselekedett, és majd még visszatérnek erre a tárgyra, gondold meg a dolgot, szervevsz, visszlát, most sok a dolgom, hívj föl, ha ráérsz! Hazáig nevetett nagy kesé-

rúségében, és elhatározta, hogy míg ez a kese ott trónol, feléjük sem néz, de most alighanem mégis csak el kell menni, akár kese, akár mese. „Úgy hívják, hogy kese, tovább nincs a mese” — dudorászta. Apja bosszantotta őt gyerekkorában ezzel: „Apuci, mesélj már!” mire az öreg: egyszer volt egy király, annak volt egy lova, úgy hívták, hogy kese, tovább nincs a mese. El kell menni a kerületbe, mi van velük, meddig akarnak még lapítani, vagy talán nem is lapítanak, folyik a szervezés, csak ő nem tud róla, Matula Karcsihoz is el kell szaladni, őt nem rehabilitálták még. Pedig korábban szabadult. Nagyon el van kenődve a kölyök. Rohadt dolga volt Recskén, szerzett egy aranyeret is. Most makacskodik, mert nem kapta meg a papírt a rehabilitációról. Esze ágában sincs visszamenni a pártba, hiába beszél neki, hogy mit számít az a rehabilitációs papír, ha megint olyan világ lesz, hogy se szó, se beszéd, kinyírják az embert ezért, vagy azért, akkor hasz-

nalhatja nemesebb célokra. Ha meg nem — kérni sem fogják, eszébe sem jut senkinek. De Karezs egyelőre hajthatatlan. Hiába na, fáj az aranyere, megoperálták, de kiújult neki. A lágerben aranyásónak csúfolták miatta, de nagyon haragudott érte, szégyellte, hogy ilyen pikáns testrészen betegedett meg, egy tagot csaknem leütött a csákánnyal, abba is hagyták a húzást. De hát csak meggyógyul egyszer, s az esze is visszajön vele együtt...

Feltűnt a vásárcsarnok hatalmas épülete. Két tehertaxi állt előtte, nagy vö-

röskereszt rámozolva, ami persze csak fal, miféle legények jöttek már megint? Már a ricsajt is hallotta, megismerte Bumbulusz Jocó hangját, üvöltött, mint akit nyúznak. Meggyorsította a lépteit, mire a nagykapuhoz ért, már futott; az édes jó nagynénikétekbe, oda! — csikorogta a torza között Bene Gyula futott elébe:

— Gyere már, doktor, az istenit a pofádnak, hol maradtál! A tegnapi brácsa van itt újra — kiabálta lihegve —, már rakják a szajrét!

Mióta a görék leléptek, választás, kinevezés nélkül Fábián lett a főnök. Mindannyian tisztelték az erejét, észt imádták. A minap is ő dobatta ki a harácsolókat, rázták is feije a mordályukat. Beugrott a kapun, pont a verekedés közepébe. A rakodók kevesen voltak, sokan elszeleltek, mikor kezdődött az égzengés. De aki maradt, csupa kemény legény, tapasztalt verekedő. Hanem a hazafiak hajnalban jöttek, kapunyitás után közvetlenül, mikor csak ketten voltak itt, örködni. A támadók tizen voltak, sakban tartották az öröket, a többi pakolt. Csak amikor Mihalik, a volt perkrációs birkózó befutott, kezdődött a nagy ramazuri. Most már vele együtt öten voltak tíz ellen, pompás felállítás, kívánni sem lehet jobbat. Fábián futtából hókön csapta azt, amelyik Bumbuluszt nyaggatta, nagyon megszerette a kis svábot, mióta elbőgte magát az Ómagyar Mária-Siralmon. A bojnyik-képű hazafi nyekkent egyet, és támoilyogva a kijárat felé lódult. Fábián rúgott még egyet rajta, amitől az atyafi kezdő sebessége alaposan felgyorsult, kivágódott a kapun, eltűnt, valószínűleg beugrott a kocsiba, mert a motor felberregett. Erre megfordultak a hazafiak és — iszkiri! — ki a kapun. A rakodók utánuk, elől Fábián. Mikor kiért a kapun, eldőrdült egy fegyver. Fábián futott még két lépést előre, azután összeesett. Homályosan még hallotta, hogy Mihalik bömböl, a meg-rakott kocsi, amely már mozgásban volt, felborul, ő meg lecsúszott valami csúszdán, aminek az elején még vakító világos volt, azután hullámszíni kezdett, föl-le dobálta, azután egyre sötétedett. Még eszébe jutott gyermekkori kedvenc nótája: „A Dunában úszik egy sámlí...”, de nem jutott eszébe a folytatás, úgy törte a fejét, hogy belefájdult. Az istenfáját, de hasogatja a fejét! Hiszen ez Komáromi felügyelő, üti a fejét gumibottal, most meg a szemét ütögeti, hú de fáj, de mit valljon, az isten szerelmére, legalább most jutna az eszébe valami jó mese, de lehet így gondolkozni, ha az embernek bottal kopácsolnak a fogain, most valamivel beleszúrt az orrába, Komáromi úr, hagyja abba, hát nem emlékszik, a DEF-en sem vallottam, Komáromi beleröhögött a képébe, azóta én is tanultam, barátocskám, új módszereket, tapasztalatcserén is voltam, és barátságosan megcsavarta az orrát.

Mikor magához tért, Bumbulusz térdelt mellette, a szeméből folytak a könnyek, és Fábián orrát csavargatta, arcát paskolta irgalmatlanul. „Srácok, ma este eljősztok velem a kerületbe, okvetlen” — mondta Fábián, azaz tulajdonképpen csak gondolta, a szája tátogott, hang nem jött ki belőle, és újra elájult.